

Çocukluk Çağı Kronik Nörolojik Hastalıklarında Ebeveynlerin Sağlık Okuryazarlığının Değerlendirilmesi

Evaluation of Parents' Health Literacy in Chronic Neurological Diseases of Childhood

Uğur Ertem (0000-0003-2142-2264)

Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

Sayın Editör;

Bu yazıda “Çocukluk Çağı Kronik Nörolojik Hastalıklarında Ebeveynlerin Sağlık Okuryazarlığının Değerlendirilmesi” yayınıyla ilgili fikirlerimi paylaşmak ve böylesine önemli bir konuya fiziyatrist gözüyle ekleme yapmak istiyorum (1). Bu çalışmada kronik nörolojik hastalıkları bulunan çocuk hastaların ebeveynlerinin sağlık okuryazarlığı düzeyinin genel anlamda yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca bağlı olarak da ailelerin sağlık okuryazarlığının yetersizliğinin çocuk hastaların tedavi süreciyle ilgili yanlış kararlar vermelerine, tedavi uygulamasında ve nörolojik açıdan takip ve izlemlerinde zorluklara neden olabileceği belirtilmiştir (1).

Bu çalışmaya fiziyatrist gözüyle bakacak olursak, bilindiği gibi kronik nörolojik hastalıkları bulunan çocuk hastalar fiziksel tıp ve rehabilitasyon polikliniklerine çok sık başvuran hasta gruplarından biridir. Bu hastalar genelde yürüme güçlüğü, gelişim geriliği, kas kuvvetsizliği, ağrı ve günlük yaşam aktivitelerindeki kısıtlanmalar başta olmak üzere birçok nedenle başvuru yapmaktadırlar (2). Bu hastaların birçoğu da fizyoterapiye ihtiyaç duymaktadır. Kronik nörolojik hastalıkları bulunan çocuklarda fizyoterapi uygulamalarının etkinliğini değerlendiren bir çalışmada; serebral palsi, spinal müsküler atrofi ve obstetrik brakial pleksus hasarı tanısı alan çocuklarda nöromüsküler elektrik stimülasyon tedavi programının kullanılmasının çocuk hastalarda kas kuvvetini, hareket biyomekaniğini ve fonksiyonel mobilitayı iyileştirdiği sonucuna varılmıştır (3). Epilepsi tanısı bulunan hastalarda yapılan başka bir çalışmada, epilepsili bireylerde egzersiz eğitimi ile yaşam kalitesi, kondisyon düzeyi, psiko-duygusal ve nöro-bilişsel sonuçlarda iyileşmeler sağlanabileceği ve hastalarının egzersizden fayda sağlayabileceği belirtilmiştir (4). Okul çağındaki serebral palsi tanılı çocuklarda fizyoterapi müdahalelerinin değerlendirildiği sistematik bir derlemede; özellikle güçlendirme egzersizlerinin ve daha az ölçüde fonksiyonel eğitimin hastalar açısından etkili olduğu vurgulanmıştır (5). Literatürdeki sonuçlara bakarak kronik nörolojik hastalığı bulunan çocuk hastalarda fizyoterapi uygulamalarının faydalı olduğu ve tedavinin ana parçalarından

Anahtar kelimeler

Ebeveyn, kronik nörolojik hastalık, sağlık okuryazarlığı

Keywords

Parent, chronic neurological disease, health literacy

Geliş Tarihi/Received : 11.11.2023

Kabul Tarihi/Accepted : 17.12.2023

DOI:10.4274/jcp.2023.46762

Yazışma Adresi/Address for Correspondence:

Uğur Ertem, Bursa Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye
Tel.: +90 555 600 70 54
E-posta: ugurertertem@uludag.edu.tr

biri olduğu açıktır. Bu açıdan bu hastaların çocuk hastalıkları hekimleri, çocuk nöroloji hekimleri, fizik tedavi hekimleri ve ortopedi hekimleri başta olmak üzere multidisipliner takipleri uygun olacaktır.

Bir çalışmada, felçli bireylerin çevresinin ve ailesinin sağlık okuryazarlık düzeyinin düşük olmasının fiziksel aktivite ve egzersiz önünde bariyer oluşturabileceği belirtilmiştir (6). Bu durum pediatrik ve erişkin yaş grubundaki kronik nörolojik hastalıkları olan bireyler için olumsuz sonuçlara neden olabilir. Ayrıca yetersiz sağlık okuryazarlığı düzeyinin hastaların tedavi sürecine katılımını olumsuz etkilediği, yüksek düzeydeki sağlık okuryazarlığının ise hasta memnuniyetinin artmasında etkili olabildiği de belirtilmektedir (7). Başka bir çalışmada da sağlık okuryazarlığının ortak karar almanın temelini oluşturduğu ve serebral palside güvenilir bilgi kaynaklarının optimum sonuçlar açısından önemi vurgulanmıştır (8). Yetersiz sağlık okuryazarlığı ciddi bir halk sağlığı sorunudur. Artan hastane başvuruları, hastalıkların kötü yönetimi ve daha kötü sağlık sonuçlarıyla güçlü şekilde ilişkilidir. Özellikle kronik hastalıkların kötü yönetimi, sağlık bakım kalitesinin düşmesine, ölüm oranlarının artmasına ve sağlık harcamalarının artmasına neden olabilmektedir (9). Kronik nörolojik hastalığı bulunan çocuk hastalarda da tedavi karar verme ve takip süreçlerinin ana unsurunun ebeveynler olduğunu düşünürsek, ebeveynlerin sağlık okuryazarlık düzeylerinin bu çocukların ilerleyen yaşamları ve hayat kalitesi açısından çok kıymetli olduğunu söyleyebiliriz.

Ankara'da özel bir eğitim ve rehabilitasyon merkezinde tedavi gören serebral palsili çocuk sahibi olan ebeveynlerde sağlık okuryazarlığının incelendiği bir çalışmada; genel olarak ebeveynlerin yetersiz sağlık okuryazarlığına sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca serebral palsili çocukların rehabilitasyonunda bakım verenin rolünün oldukça önemli olduğu ve bu yüzden ebeveynlerin sağlık okuryazarlığı düzeyinin, çocuğun sağlık düzeyi açısından belirleyici olduğu belirtilmiştir (10). Bu çalışmadan yola çıkarak rehabilitasyonun sadece hastanede yapılmasının yeterli olmadığı ve ev programlarının çok önemli olduğu düşünülürse, serebral palsili çocuğu bulunan ebeveynlerin sağlık okuryazarlığının artmasının çocuğun fiziksel aktivitesini de olumlu etkileyeceğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak, ilk başta yazarlara böylesine önemli ve değerli bir çalışma için teşekkürlerimi sunuyorum. İleri zamanlarda bu konuda yapılacak çalışmalara rehabilitasyon ile ilgili unsurlarının eklenmesinin ve multidisipliner bakış açısıyla yaklaşılmasının faydalı olacağını düşünüyorum. Kronik nörolojik hastalığı bulunan çocuk hastaların tedavisinin bir basamağı medikal tedavi ise diğer basamağı da fizyoterapidir. Bu açıdan ileride yapılacak çalışmalarda ebeveynlerin sağlık okuryazarlık düzeyleri ile fizyoterapiye katılımın ilişkisinin ve fizyoterapi ile kronik nörolojik hastalığı bulunan çocukların fonksiyonel durumunun değişiminin de ele alınmasını önermekteyim.

Finansal Destek: Yazar bu çalışmanın herhangi bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Kaynaklar

1. Tütüncü Toker R, Karalı Y, Ülkü Şahin N, Şahin N. Çocukluk Çağı Kronik Nörolojik Hastalıklarında Ebeveynlerin Sağlık Okuryazarlığının Değerlendirilmesi. *Güncel Pediatri* 2023;21:190-4.
2. Jackman M, Sakzewski L, Morgan C, et al. Interventions to improve physical function for children and young people with cerebral palsy: international clinical practice guideline. *Dev Med Child Neurol* 2022;64:536-49.
3. Cobo-Vicente F, San Juan AF, Larumbe-Zabala E, et al. Neuromuscular Electrical Stimulation Improves Muscle Strength, Biomechanics of Movement, and Functional Mobility in Children With Chronic Neurological Disorders: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Phys Ther* 2021;101:pzab170.
4. Dunabeitia I, Bidaurrezaga-Letona I, Diz JC, et al. Effects of physical exercise in people with epilepsy: A systematic review and meta-analysis. *Epilepsy Behav* 2022;137:108959.
5. Martin L, Baker R, Harvey A. A systematic review of common physiotherapy interventions in school-aged children with cerebral palsy. *Phys Occup Ther Pediatr* 2010;30:294-312.
6. Noukpo SI, Triccas LT, Bonnechere B, et al. Physical Activity Level, Barriers, and Facilitators for Exercise Engagement for Chronic Community-Dwelling Stroke Survivors in Low-Income Settings: A Cross-Sectional Study in Benin. *Int J Environ Res Public Health* 2023;20:1784.
7. McCormack L, Thomas V, Lewis MA, et al. Improving low health literacy and patient engagement: A social ecological approach. *Patient Educ Couns* 2017;100:8-13.
8. Chan E, Frisina C, Gaebler-Spira D. A resource guide to understanding cerebral palsy: Commentary on collaboration to support health literacy and shared decision making. *J Pediatr Rehabil Med* 2021;14:173-82.
9. Li Y, Lv X, Liang J, et al. The development and progress of health literacy in China. *Front Public Health* 2022;10:1034907.
10. Halatçı MF, Demirköse H, İlhan MN. Ankara'da Özel Bir Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Tedavi Gören Serebral Palsi Tanılı Çocuk Sahibi Olan Ailelerde Sağlık Okuryazarlığının İncelenmesi. *Ergoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi* 2020;8:131-6.